

تاریخ ادبیات دہم

ادبیات تعلیمی

عطار نیشابوری: الهی نامه منظوم	عبدالحسین وجدانی: خسرو منثور
نیما یوشیج(علی اسفندیاری):چشمه منظوم	محمدی اشتهاردی:داستان های صاحب دلان منثور
عنصرالمعالی(کیکاوس):قابوس نامه منثور	

ادبیات تعلیمی: آثاری که شاعریا نویسنده خواسته است موضوع یا مفهومی رفتاری و اخلاقی یا مسئله ای اجتماعی و پندآموز را به شیوه اندرز بازگو کند. در ادب تعلیمی از داستان و حکایت در قالب شعر و نثر استفاده می شود

محتوای اثر تعلیمی: بیان موضوع هایی از حکمت، اخلاق، مذهب یا دانشی از معارف بشری با هدف آموزش و تعلیم

آثار تعلیمی می توانند تخیلی-ادبی و یا به صورت روایی یا نمایشی باشند و از آن ها در کتاب های درسی و ادبیات کودک و نوجوان بهره می گیرند.

نمونه های آثار تعلیمی: قابوس نامه، کلیله و دمنه، گلستان، بوستان، مثنوی معنوی و آثار طنز

ادبیات سفر و زندگی

ناصر خسرو قبادیانی: سفرنامه(سفر به بصره)(قرن پنجم)منثور	جلال آل احمد:ارزیابی شتاب زده (پیرمرد چشم ما بود) منثور
سعدی (گلستان)نثر آمیخته به نظم	سهراب سپهری:اتاق آبی(کلاس نقاشی)منثور

ویژگی سفرنامه ناصر خسرو: ذکر زمان و مکان و شرح جزئیات و توصیف حالات اشخاص

ویژگی خاطره نگاری کلاس نقاشی سهراب سپهری: خاطره یک کلاس با توصیف و چاشنی طنز

ویژگی پیرمرد چشم ما بود جلال آل احمد: بیان حس و حال عاطفی نویسنده با زبان صمیمی درباره نیما یوشیج

سفرنامه ها یا خاطره نگاشت ها: بخشی از زندگی نامه ها

حسب حال یا زندگی نامه: آثاری که اشخاص با ثبت خاطرات و گزارش احوال خویشان با شرح رخدادهای روزگار و افکار دیگران بر جای می گذرانند.

ادبیات غنایی

حافظ: دیوان اشعار (مهر و وفا) منظوم	احمد بن محمد بن زید طوسی: تفسیر سوره یوسف (ع) منثور
محمد بن منور: اسرار التوحید منثور	سعدی: دیوان اشعار، غزلیات (بوی گل و ریحان ها) منظوم

درون مایه ی آثار غنایی: بیان عواطف و احساسات درباره ی دوستی، محبت، عشق، شادی و برخی مفاهیم عمیق عرفانی. ادبیات غنایی اشعار و متونی است که احساسات، عواطف شخصی، حالات عاشقانه و امید و آرزویی را بیان می کند.

مفاهیم غنایی: عشق، عرفان، مرثیه، مناجات و گلایه و شکایت

قالب های شعری ادبیات غنایی: غزل، مثنوی، رباعی و نیز قالب نثر

ادبیات پایداری

موسوی گرمارودی: پیوند زیتون بر شاخه ترنج (در سایه سار نخل ولایت) منظوم	سیف فرغانی: غرش شیران منظوم
خواجه نظام الملک توسی: سیاست نامه (دیوار عدل) منثور	محتشم کاشانی: باز این چه شورش است منظوم

ادبیات پایداری یا ادب مقاومت: متونی که فریاد مظلومیت آزادی خواهان را به گوش می رساند و خواننده را به ایستادگی، مبارزه و سازش ناپذیری در برابر ظلم فرا می خواند.

موضوع اصلی سروده ها و نوشته های مقاومت: ستایش آزادی و آزادی خواهی و دعوت به مبارزه و پایداری در برابر بیدادگران

ادبیات انقلاب اسلامی

مرتضی آوینی: دریادلان صف شکن (به نقل از مجله ادبیات داستانی)	سپیده کاشانی (سرور اعظم با کوچی): خاک آزادگان منظوم
محمد بن منور: اسرار التوحید منثور	معصومه آباد : من زنده ام (شیرزنان ایران) منثور

ادبیات انقلاب اسلامی: سروده ها و نوشته هایی که از سال ۱۳۵۷ تاکنون آفریده شده اند. درون مایه ی ادبیات انقلاب اسلامی: تاثیر پذیرفته از فرهنگ اسلامی، قیام امام حسین (ع)، اندیشه های امام خمینی و فضای فرهنگی، معنوی و شور و نشاط انقلابی و جامعه

تصویر آثار ادبیات انقلاب: تحولات فکری- فرهنگی جامعه ی معاصر

ادبیات حماسی

فردوسی: شاهنامه (رستم و اشکبوس - گرد آفرید) منظوم	محمود شاهرخی (جذبه): دلیران و مردان ایران زمین منظوم
سعدی: گلستان (جاه و چاه) نثر آمیخته به نظم	

اثر متون حماسی بر انسان: برانگیخته شدن حس و حال، شور و هیجان و روحیه ی پهلوانی، احساس غرور و سربلندی نسبت به میهن و دفاع از آن حماسه در لغت به معنای دلاوری و شجاعت و در اصطلاح ادبی، روایتی داستانی از تاریخ تخیلی یک ملت که با قهرمانی ها، جنگاوری ها و رخدادهای خلاف عادت و شگفت درآمیزد، است

زمان حماسه: حماسه مربوط به دوران کهن است که قبایل و تیره های گوناگون متحد شده و اندک اندک تشکیل ملتی داده اند حماسه ی هر ملت: آرمان های آن ملت و مجاهدات ملت در راه سربلندی و استقلال برای نسل های بعدی روایت می کند. در حماسه ی تاریخ و اساطیر، خیال و حقیقت به هم آمیخته می شود و شاعر، مورخ ملت به شمار می آید

ویژگی های هر حماسه: داستانی، قهرمانی، ملی و شگفت آوری

شخصیت های نبرد رستم و اشکبوس

کیخسرو پادشاه ایران / افراسیاب پادشاه توران / رستم پهلوان ایران / اشکبوس پهلوان توران / رهام از مبارزان ایران / کاموس از مبارزان توران / طوس از مبارزان ایران

نبرد رستم با اشکبوس از عالی ترین صحنه های نبرد تن به تن با طنزگویی چالاکي دلاوری و زبان آوری

سپاه توران به ایران می تازد

کیخسرو رستم را به یاری می خواهد

رستم پیاده به جنگ با اشکبوس کشانی می رود و با تیری او را از پا در می آورد

نبرد رستم و سهراب (گرد آفرید)

در رهسپاری سهراب از توران به جست و جوی رستم به سوی ایران با گرد آفرید آشنا می شنویم

حضور گرد آفرید کوتاه ولی برجسته است و او یکی از گیرا ترین زنان شاهنامه است

سهراب ناچار است برای آمدن به ایران از سپید دژ بگذرد

در نبرد میان سهراب و هجیر فرمانده دژ سهراب پیروز می شود

پس از اسارت هجیر گردآفرید به نبرد سهراب می رود

گردآفرید دختر گژدهم بزرگ دژ سپید است که در مرز ایران و توران واقع شده

ادبیات داستانی

مولوی: مثنوی معنوی (طوطی و بقال) منظوم	زهره کیا (خانلری): داستان های دل انگیز ادب فارسی (خیر و شر) منثور
حسین واعظ کاشفی: اخلاق محسنی (کوزه) منثور	فخر الدین علی صفی: لطایف الطوائف منثور

عناصر آثار داستانی: روایت، شخصیت، لحن، زمان، مکان و زاویه دید

ادبیات داستانی همه ی آثار روایی را در بر می گیرد؛ یعنی هر اثر روایتی خلاقانه، در قلمرو ادبیات داستانی جای می گیرد

ادبیات داستانی شامل قصه، داستان، داستان کوتاه و رمان

حقیقت داستان: ظرفی که نویسنده به کمک آن، تفکرات، آرزوها و جهت گیری های فکری خویش و مفاهیم خاص را در آن می گنجاند

ادبیات جهان

نزار قبانی: سمفونی پنجم جنوب (سپیده دم) (ترجمه ی محمد شکرچی، ناهید نصیحت، سید هادی خسروشاهی) منظوم	آندره ژید: مائده های زمینی و مائده های تازه (عظمت نگاه) (ترجمه مهستی بحرینی) منثور
فرانسوا کوپه: مزار شاعر منظوم	ویکتور هوگو: بینوایان منثور

نشان دادن موضوعات بشری